

Radikálliberális dilemmák

Nem volt számomra kétséges, hogy meg fog sértődni **Eörsi István** (Magyar Hírlap, május 15.), amiért hazugsággal vádoltam. Ám sajnós nem tehettem mást a cikke olvas-tán. Olyan durva, számtalanszor visszautasított, megcáfolt valótlan-ságokat adott elő, hogy választanom kellett: vagy elmebeli képessé-geit vonom kétségbe, vagy az igaz-mondás iránti elkötelezettségét. Válasza azonban kétségeket eb-reszt bennem, nem arról van-e szó, hogy lebecsültem a problémát, és valójában a helyzet sokkal súlyo-sabb: mert félrevezető látszat csak, hogy ha mindketten magyarul be-szélünk, értjük is egymást. Lehet-séges, hogy már magyarul is ment-hetetlenül külön nyelvet beszé-lünk?

Olvasom újabb értelmezését **Antall József** sokat emlegetett mondatáról, arról a bizonyosról, a-mely úgy szólt, hogy Antall „...ennek a tízmilliós országnak a kormányfőjeként – lélekben, ér-zésben tizenötmillió magyar mi-niszterelnöke” kíván lenni. A szö-vegkörnyezetet is felidézve cáfol-tam és visszautasítottam az előző cikkemben azt a sugalmazást, hogy ezt a mondatot valamiféle közjogi értelmű igénybejelentés-ként kéne olvasni. **Eörsi** azonban hajthatatlan. Szerinte, ha csak nem tételezzük fel, hogy a „kormány-főnk gyagyás volt”, ez az óhajto mondat még a szövegkörnyezeté-vel, „nyugtató gesztusokkal kiegé-szítve sem értelmezhető másképp”. Mert „többpártrendszerben senki sem lehet lélekben, érzsben ösz-szes néptársának miniszterelnöke. Közjogi értelemben tízmillió ma-gyar és nem magyar nemzetiségű magyar állampolgár miniszterelnö-ke volt. Lélekben és érzsben azon-ban kizárólag azoknak a határon innen és túl élő magyaroknak a miniszterelnöke lehetett, akik e-gyütt rezdültek lelkével, és úgy é-reztek, mint ő. Ha ő mégis igényt

formált arra, hogy lélekben, érzs-ben tizenötmillió magyar minisz-terelnöke legyen, akkor ezzel azt állította, hogy a magyarság egyedei olyan egységet alkotnak, amelyhez képest elenyésznek a világnézeti és geopolitikai különbözőségek. Hogy-ne érezné az efféle felfogást az ösz-szes szomszédos állam fenyegetés-nek?”

MAGYAR HÍRLAP

Ha a hazai véleményformáló ér-telmiség egy tekintélyes osztaga is annak tekinti, akkor persze nem csodálkozhatunk rajta – természet-hozzá. De miért is vélfannak? Ahe-lyett, hogy azt olvasná ki belőle, a-mi kézenfekvő volna. Ahelyett, hogy az idézett nyakatekert okfej-tést adja elő, miért nem azt az ér-telmet bontja ki e képből **Eörsi**, ami egyes úton kínálja magát? Ez a kép ugyanis nem másról szól, mint hogy a magyarországi politi-kai közösség kormányának első embere tudatában van annak, és kormányzása során is kifejezésre akarja juttatni, hogy a magyar poli-tikai közösség és a magyar nem-zet határai nem esnek egybe. Kö-vetkezésképp a mindenkor ma-gyar miniszterelnök nem csupán Magyarország állampolgárainak tartozik politikai felelősséggel, ha-nem lelki és érzelmi elkötelezett-séggel tartozik az egész magyar kulturális nemzet iránt. És ennek az elkötelezettségnek alkalmasint politikai lépésekben is meg kell nyilvánulnia. A határon túl élő ma-gyaroknak a nemzeti identitásuk fenntartásához, azaz hogy a kultu-rális nemzethez fűződő érdekei vé-delmében. Amit az új magyar kor-mány miniszterelnöke, ellentétben a több mint négy évtizeden át reg-

nált szocialista elődeivel, természe-snek tart.

A magyar kulturális nemzetnek a határokon kívüli magyarok mel-lett természetesen csak azok a ha-táron belüli magyar állampolgárok a tagjai, akik magukat magyarnak vallják. Ebből azonban korántsem következik, hogy csupán a magyar-oroszági magyarok tartoznak fele-lősséggel a határon kívüli magya-rokért. Nemesak ők, hanem az e-gész magyarországi politikai közös-ség. Annak okán, hogy ennek a poli-tikai közösségnek az arculatát döntő mértékben a magyar kultu-rális hagyomány, a magyar nemzet kulturális közössége határozza meg. Ha ez nem így lenne, pontos-sabban ha ebben nem volna te-remthető egyetértés a Magyar Köz-társaságban, annak súlyos követ-kezményei támadhatnának. Ha a magyarországi politikai közösség e kérdés körül nemzeti-nemzetiségi vagy akár csak etnikai, illetve szo-ciókulturális ellentétekbe rende-ződne, félé, hogy a dolgok könnyör-telen logikája előbb-utóbb arra ösztönözné a többséget: nemzeti i-dentitásának védelmében, a ma-gyar kulturális nemzet iránti elkö-telezettségének érvényesítése érde-kében szabadulni törekedjen e konszenzusból magát kivonó ki-sebbségtől. De menjünk tovább. Miért is ne gondolhatta volna An-tall József, hogy a „magyarság e-gyedei olyan egységet alkotnak, a-melyhez képest elenyésznek a vi-lágnézeti és geopolitikai különbö-zőségek”? Hiszen éppen ez teszi a kulturális nemzetet. Hasonlóan ahhoz, ahogy egy család tagjai is – legyenek bár egymástól térben és világnézeti távol – szintén olyan egységet alkothatnak, amelyhez képest elenyésznek ezek a különb-ségek. Legalábbis bizonyos helyze-tekben és összefüggésekben. Mert természetesen mindkét esetben csupán erről van szó. Egy remény-beli erős identitású magyar nemze-ti közösség tagjai sem ébrednek fel minden reggel mindenekelőtt ma-

gyarként, többnyire inkább férfi-ként vagy nőként, netán falujuk vagy városuk polgáraként.

Voltaképpen nem is az a helyes kérdés, hogy miért ne gondolhatná el valaki a magyarság egyedeit egy ilyen közösség, egy ilyen „egység” tagjaiként, hanem inkább azt kéne megkérdezniük, hogy lehet, hogy van, akinek ez ellenszenves vagy legalábbis furcsa gondolat, és u-gyanakkor mégis a magyar nemzeti közösséghez tartozónak vallja ma-gát.

Azt írja **Eörsi István**, hogy „már ez a nemzetközpon-túság is a két háború közti kelet-európai jobboldaliság ismérve volt. Antall vitatott frázisát minden Horthy-korszakbe-li miniszterelnök elmondhatta volna”. Ami az utóbbi megjegyzést ille-ti, valóban. Csak van egy kevés kü-lönség aközött, amit e közös meg-jegyzésből levezettek. Ami pedig az első megjegyzésre vonatkozik: nem hiszem, hogy ez a nemzetköz-pontúság csak a két háború közti kelet-európai jobboldaliság ismér-ve volna. Azt gondolom, legalábbis minden, a nemzeti jelzőre méltó magyarországi politikának jellem-zője. A politikai nemzetállami önál-lóság erősödő korlátozása ellenére döntően mindmáig nemzetállami keretek között zajlik. Vagyis min-

Magyar Nemzet

den ország politikája természetes módon nemzetközpon-tú. Magyar-országban a nemzetközpon-túság a határokon belüli politikai közösség érdekeinek és az ennél feltehetően némiképp szűkebb kört, másfelől viszont jóval tágabb kört felölelő magyar nemzet érdekeinek össze-hangolt képviselőjét jelenti. Az An-tall-kormány és a mögötte álló jobboldali többség szavai és tettei ezt a felfogást képviselték. Ennek az elismeréséhez jóhiszemű elem-zőnek sem kell lenni, csak szigo-rúan tárgyilagosnak. Minden kősz-

megjegyzés vagy cselekmény, ami ellentmondott ennek a kormány-pártok köreiben, politikailag perife-rikus volt, vagy súlytalannak bizo-nyult. A kormányzati politika meg-határozására sosem volt esélye. **Eörsi István** súlyos bizonyítékai ar-ra nézve, hogy a '90 után kormány-zó jobboldal „nem a mai európai jobboldaliságot” képviselte, hanem „a két világháború közt pusztító kelet-európai bornirtságot”, eny-hén szólva nevetségesek. **Kéri Kál-mán** egy, **Eörsi** izléséhez képest nem elég határozottan bíralt mon-data, és **Zétényi Zsolt** feltűnése a „tévé képernyőjén” volnának eme súlyos bizonyítékok.

Az ember tényleg nem akar hin-ni a szemének. Miféle szer hatásá-ra juthat olyan állapotba egy filozó-fiailag iskolázott, különböztetni – egyebekben – képes elme, hogy nem veszi észre, mit ad érvként az olvasó elé. Valóban visszautasítot-tam a hisztériakeltést, a jobboldali veszéllyel való riogatást, amit **Eörsi** és társai a két koalíciós párt vezér-karával egybeforva egyre maga-sabb hőfokon üznek. Kétségbeesé-sükben egy lapra téve fel mindent, abban bizva csupán, hogy ha elég sötét képet sikerül festeniük a szo-cialista-szabaddemokrata koalíció bukása után várható következmé-nyekről, úgy megijednek a válasz-tók, hogy a második fordulóban még az ellenzékhez húzók egy része is hajlandó lesz inkább rájuk sza-vazni. Ennek az abszurd kívánság-nak kéne ugyanis teljesülnie ah-hoz, hogy a balközép koalíció kor-mányzásának lehetőségére vissza-másszon a sírból.

Ez a magyarázata a kétségbee-sésnek, amely különösen nagy az SZDSZ értelmiségi holdudvarában. Méltán, hiszen az általuk nagy többséggel támogatott politika szenvedett kudarcot. Az a politika, amely az MSZP-hez ragasztotta az SZDSZ-t. Nem csoda, hogy sem lelki erejük, sem gondolkodói bátor-ságuk nincs most arra, hogy levon-ják a konzekvenciákat pártjuk be-darálásából. (...)